

שיעור חומש

על פרשת השבוע

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עטרת שלמה

פרשת ויקהל - פקודי תש"פ

נכתבין. ונעיין רמב"ן פר' תרומה (כ"ה, ז'), ומשנה למלך פ"ט מכלי המקדש].

ולפי זה יש לבאר, דלכן לא נאמר כתיבה באבני החושן והאפוד, כיון שלא היו נכתבין בידי אדם, אלא על ידי השמיר הוא שנכתבין. ונראה לומר בזה עוד, דלא רק החלוקים הם באופן כתיבתן, שזה היה נכתב בידי השמיר, והציץ נכתב בידי אדם, אלא נראה דלכתיבה זו שעל ידי השמיר אין דין כתיבה כלל, שהרי אין זה כתיבה אלא עשיית בקע, ולא הוה בכלל כתב, ובעל כרחך דבאבני החושן והאפוד ליכא דין כתיבה, ולכן שייך שיהיו נכתבין על ידי השמיר, אע"פ דזה אינו נחשב כתיבה, ואין לזה תורת כתיבה, אבל הציץ שנכתב בידי אדם באותיות, היה לכתיבתו דין כתיבה, וכמבואר בדברי הגמ' בגיטין דף כ' ע"א, דילפינן מאופן הכתיבה של הציץ, דיש לכתיבה כזו דין כתיבה גם לגבי דין כתיבת גט דכתיב ביה וכתב.

וברש"י בגיטין שם כתב, דאופן כתיבת הציץ דין כתיבה ביה, משום דגבי ציץ כתוב מכתב פיתוחי הותם, והיינו להדיא כמו שנתבאר, דבזה שנאמר כתיבה בציץ, נאמר בזה דיש בזה דין כתיבה.

וירקעו את פחי הזהב וקציץ פתילים לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן ובתוך תולעת השני ובתוך השש מעשה חושב. (ל"ט, ג.)

הנה הכגדים נעשו מכל אלו המינים, אכן בגמרא כיומא דף ע"ב ע"א מבואר דהזהב חלוק משאר המינים, שהזהב לא היה חוט בפני עצמו, אלא היה מעורב בתוך כל אחד ואחד מהמינים, וכדכתיב לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן.

וצריך ביאור למה אין הזהב נעשה חוט בפני עצמו, כמו שנעשו שאר המינים.

ויש לומר בזה, דכאמת הזהב הוא מין מתכת, ואין דרכו להעשות כחוט בבגדים, וכמו שכתב הרמב"ן דהטעם דפירש כאן הכתוב דרך עשיית הזהב, אע"פ שבכל שאר מלאכת הקודש לא פירש הכתוב דרך האומנות איך נעשה, משום שבזהב הוא ענין מהודש להיות נעשה טווי ושזור כמו שעושים בצמר ופשתים, ולא נשמע עד היום שהוא לעשות כן, עכ"ד, וכמו כן יש לומר דזהו גם הטעם למה לא נעשו כחוטין בפני עצמן, משום שאינם ראויים לזה.

ויש להוסיף עוד, דהרי מדינא אין חשוב בגד אלא העשוי מצמר ומפשתים, וכמבואר בסוגיות הגמ' ריש פרק קמא דיבמות, ובגמ' מנחות דף ל"ט, ומהאי טעמא אין חיוב ציצית מהתורה, אלא בכגד בצמר ופשתים בלבד, ושאר המינים חיובן מדרבנן. וכן בדין קבלת

אלה פקודי המשכן משכן העדות. (ל"ה, כ"א).

וכתב רש"י, המשכן משכן, שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני הורבנין על עונותיהן של ישראל.

ומבואר דהבית נחרב לא רק משום שכלל ישראל הגיעו למצב שאינם ראויים עוד להשראת השכינה, וממילא נסתלקה מהם השכינה, אלא שהחורבן גם בא בתורת פרעון וגוביינא כמו מלוח הנוטל משכון מהלוח בהגיע זמן הפרעון שבזה נפרע החוב.

והנה צריך ביאור למה נכתב ענין זה של חורבן הבית, וענין זה שהוא נחרב בתורת משכון על עונותיהן של ישראל, כאן בפרשה זו העוסקת בבנין המשכן, ומה ענין חורבן הבית לפרשה העוסקת בבנין המשכן.

ונראה לומר בזה, דהנה בנבואת בלעם (כמדובר כ"ד, ה') כתוב, מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל, וכתב רש"י, מה טובו אהליך, מה טובו אהל שילה ובית עולמים בישובך, שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליהם, משכנותיך, אף כשהן חרבין, לפי שהן משכון עליכם, וחורבנן כפרה על הנפשות, שנאמר, כלה ה' את חמתו, ובמה כלה, ויצת אש בציון עכ"ל, ומבואר דיש בבית המקדש שתי מעלות לישראל, ענין אחד, הוא בעת שבית המקדש קיים, שמקריבים בו קרבנות לכפרה, ועוד מעלה יש, כשהוא חרב, שהמעלה בזה הוא שהוא נלקח בהורבנו כמשכון לכפר על ישראל, וחורבנו הוא גופא גם כפרה על ישראל.

ולפי זה מבואר היטב למה מזכיר ענין החורבן והמשכון כבר בעת בנין המשכן, דענין זה שהבית נחרב, והוא נחרב בתורת משכון ופרעון על עונותיהם של ישראל, וכזה יש כפרה לישראל, כל זה הוא חלק ממעלת המשכן, ועל כן שפיר יש לרומזו בעת בנין המשכן.

ויעשו את ציץ נזר הקדש זהב טהור ויכתבו עליו מכתב פיתוחי חותם קודש לה'. (ל"ט, ל.)

יש לבאר למה בציץ נאמר כתיבה, ובחושן ואפוד אע"פ שגם בהם היה כתוב שמות בני ישראל, לא נאמר בהם לשון כתיבה.

ויש לומר, דהנה איתא בגמרא בסוטה דף מ"ח ע"ב דאבני החושן והאפוד, לא היו נכתבין בדיו, משום שנאמר פיתוחי חותם, ואין מסרטין עליהן באיזמל, משום שנאמר במלואותם, אלא כותב עליהם בדיו, ומראה להן שמיר מבחויץ, והן נבקעות מאליהן, כתאינה זו שנבקעת בימות החמה ואינה חסירה כלום, וכבקעה זו שנבקעת בימות הגשמים, ואינה חסירה כלום, הרי מבואר דאבני החושן והאפוד לא היו נכתבין בידי אדם, אלא על ידי השמיר היו

טומאה הוא מקבל טומאה כתורת כלי מתכות, ולא כתורת בנד, וגם אינם בתורת הוטיין ואריגה.

ולפי זה מבואר היטב דאין לעשות מהזהב הוטיין בפני עצמו, אלא רק שיהיו נתונים בתוך החוטיין של התכלת והארגמן ושאר המינים.

וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אותם משה. (ל"ט, מ"ג).
וברש"י הביא דברי חז"ל בספרא, אמר להם, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו וגו', והוא אחד מ"א מזמורים שבתפילה למשה.

והנה הפסוק ויהי נועם, הוא סוף המזמור שבתהלים של תפלה למשה איש האלוקים, וצריך ביאור דכל המזמור אינו עוסק בבניית המשכן, ואם כן מה שייך פסוק זה ד'ויהי נועם', שהוא ברכה שיוכו להשראת השכינה במעשי ידיהם, לכל המדובר במזמור זה. וכבר עמדו בזה המפרשים.

ונראה לבאר בזה, דהנה המזמור כולו מדבר מענין התשובה, ויש לומר דתפלה זו היא על התשובה שעשו ישראל על הטא העגל, וכמבואר בדברי חז"ל שאחר החטא חזרו ישראל בתשובה שלימה, וזהו שמסיים הכתוב, שובה ה' עד מתי והנחם על עבדיך וגו' יראה אל עבדיך פעליך והדרך על בניהם, היינו שמבקש שהקב"ה יתרצה להם בתשובתם, ויראה עליהם כהדר כבתחילה.

ובזה יש לבאר כמה שמקדים ואומר, בטרם הרים יולדו ותחולל ארץ ותבל, דגם זה קאי על התשובה, וכדאיתא בגמ' בפסחים דתשובה קדמה לבריאת העולם, וזהו שאומר, דעוד קודם בריאת העולם, כבר נבראה התשובה.

מעתה יש לומר, דהנה ברש"י בתחילת הפרשה כתב, דהמשכן נקרא משכן העדות, שהוא עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם.

ולפי זה יש לבאר דזהו השייכות של הפסוק ויהי נועם למזמור זה, דאחר שמבקש משה רבנו שתשובתם מחטא העגל תתקבל, ועל ידי זה יוכלו לזכות שתשרה השכינה במעשי ידיהם, וזהו שמסיים בכרכת ויהי נועם, שהוא הברכה להשראת השכינה ביניהם.

וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אותם משה. (ל"ט, מ"ג).
ובתורת כהנים איתא, ויברך אותם משה, מה ברכה ברכן, אמר להם, תשרה שכינה במעשה ידיכם, רבי מאיר אומר, כך ברכן, ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים, והם אמרו לו, ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו וגו'.

וצריך ביאור, מה השייכות של ברכה זו של יוסף עליכם ככם אלף פעמים לבנין המשכן, שברכך משה בזה.

ונראה לבאר בזה, דהנה מצינו בכתובים שבית המקדש נקרא 'מטה', וכדכתיב בשיר השירים, 'הנה מטתו שלשלמה', וכן כתוב שם 'אף ערשנו רעננה'.

ובמלכים (ב', פרק י"א) כתוב על בית קדשי הקדשים 'חדר המיטות אשר בבית ה', וברש"י בשיר השירים כתב דבית המקדש נקרא כן, משום שבית המקדש הוא מקום פריין ורביין של ישראל.

ובתרגום שם כתב, ובעידן די את משרי בפורינא הביכתא, ובננא סגין עלוי ארעא, ואנחנא פישין וסגין, כאילן דנציב על עינא דמיוא, והיינו כמבואר בדברי רש"י, דבית המקדש נקרא בלשון מטה, על שם פוריא, דהוא לשון פריה ורביה, ועל ידי השראת השכינה בבית המקדש, ישראל פריין ורביין.

ולפי זה הרי מבואר היטב דבעת בנין המשכן, מברכם בברכה שיוסף ה' עליהם אלף פעמים, שהרי בהשלמת הקמת המשכן נשלם הקמת מקום פריין ורביינן של ישראל, ועל כן הוא מברכם שירכו מאוד.

תיכון תפילתי קטורת

מתוך דברים שנאמרו בהיכל ישיבת עטרת שלמה

ברש"י בתחילת פרשת קורח כתוב שהקטורת הוא הקרבן החביב מכל הקרבנות והוא התשמיש החביב מכל, וחביבות הקטורת מבוארת היא גם בזה שבחנכות הנשיאים שחנכו את המשכן ניתן דין מיוחד להקטיר קטורת יחיד בחוץ, ובכך נחנך המשכן, ועל זה אומר הכתוב בשיר השירים 'באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי' ומפרש רש"י שם שהפסוק מדבר על הקטורת שהקטירו הנשיאים בחנכות המשכן, בעת שהקב"ה בא לגנו, אריתי מורי עם בשמי, היינו שהקב"ה ליקט הבשמים דהיינו הקטורת, אכלתי יערי עם דבשי, היינו שקרבן זה של קטורת יחיד בחוץ אינו נוהג לדורות, ואף על פי כן היה רצוי וחביב הקטורת לפני הקב"ה, ואומר הכתוב שהדבש נאכל יחד עם הקנה שהוא גדל בתוכו, הנה מבואר כמה הקטורת הוא קרבן חביב לפני הקב"ה.

ומצינו מפורש שקטורת עוצרת מגיפה, כמו שכתוב מפורש בכתוב בפרשת קורח בעת שהייתה המגיפה, ואמר משה רבנו לאהרן קח את המחטה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת ועל ידי זה תעצר המגיפה, וכתוב בגמ' בשבת שרז זה שקטורת עוצרת את המגיפה נמסר למשה רבנו ממלאך המות, וכתוב שם שמשה רבנו אמר לאהרן 'והולך מהרה', ואח"כ כתוב 'וירץ אל תוך הקהל', ויש לבאר הטעם שציווהו לעשות כן במהירות ובמרוצה משום שזה פיקוח נפש, ומבואר שהותר להקטיר קטורת בחוץ, בשביל לעצור את המגיפה.

והנה אנו בעונותינו אין לנו את הקרבת הקטורת, אבל מ"מ יש לנו את פרשת הקטורת, ונשלמה פרים שפתינו, וכבר כתב הגאון רבנו עקיבא אייגר זיע"א במכתבו למנוע מגיפה, שהעצה לכך היא לומר פרשת הקטורת בוקר וערב, והדבר מפורש הוא בזוהר הקדוש פר' וירא שכתוב שם בזה הלשון 'בעידנא דיארע מותנא בבני אנשא קיימא אתגזר וכרוזא אעבר, על כל חילא דשמיא, דאי ייעלון בנוהי בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ויימרון ברעות נפשא ולבא עניינא דקטורת בוסמין דהוו להו לישראל, דיתבטל מותנא מנייהו' [בעת שתארע מגיפה בבני אדם, ברית כרותה, ויצא הכרוז על כל צבאות השמים, שאם יתכנסו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ויאמרו ברצון הנפש והלב ענין קטורת בוסמין שהיה להם לישראל, שתבטל מהם המוות].

על כן ראוי שכל אחד יאמר פרשת הקטורת מתחילת הפרשה ועד 'זערה לה' כימי עולם וכשנים קדמוניות' בעשרה, ולומר כן מתוך שימת לב והתעוררות והתבוננות בחשיבות הקטורת, וכמו שאומר הזוהר שיאמר כן 'ברעות נפשא ולבא', ואחרי כן לומר פרק כ' בתהלים פסוק בפסוק, וה' ישמע שועתנו וימנע מגיפה מנחלת ה'.